

SPORMETRE
The Journal of Physical Education and Sport Sciences
Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi

DOI: 10.33689/spormetre.1575019
Research Article

Geliş Tarihi (Received): 28.10.2024

Kabul Tarihi (Accepted): 19.06.2025

Online Yayın Tarihi (Published): 30.06.2025

**PROFESYONEL SPORCULARIN HUKUKA TAŞINAN SOSYAL GÜVENLİK
HAKLARI İLE İLGİLİ UYUŞMAZLIKLARIN İNCELENMESİ**

Mehmet Şükrü Gücal¹ , Ali Çağrı Gücal^{2*}

¹Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, TÜRKİYE

²İstanbul Nişantaşı Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, İstanbul, TÜRKİYE

Öz: Bu araştırmanın amacı, profesyonel sporcuların sosyal güvenlik haklarının, iş ve sosyal güvenlik hukukuna göre uyumsuzluk durumlarını Yargıtay kararları kapsamında incelemektir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden, doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır. Çalışmada, sinerji içtihat programından elde edilen, iş ve sosyal güvenlik hukuku ile ilgili 1974-2024 yılları arasında olan Yargıtay kararları incelenmiştir. Yargıtay kararları konu, dava tarafı ve karar sonucuna göre (red, onama, bozma, takipsizlik vb.) sınıflandırılarak frekans ve yüzdeleri bulunmuştur. Yargıtay kararları ilgili mevzuat ile ilişkilendirilerek her uyumsuzluk türüne uygun örnek kararlar analiz edilmiştir. Yargıtay kararlarında genellikle sporcular lehine kararlar bozulmuştur. En üst karar merci olan Yargıtay, sporcuların mağduriyetlerini kısmen gidermiştir. Sonuç olarak, futbol oynayan profesyonel sporcuların daha çok dava yoluna başvurduğu, tahkim yolunun ve mevzuat düzenlemelerinin yetersiz kaldığı görülmüştür. Basketbol oynayan profesyonel sporcuların futbol branşına göre daha az dava yoluna başvurduğu tespit edilmiştir. Sporcuların İş Kanunu kapsamına alınmaması ülkemiz için boşluk yaratmaktadır. Sporcuların sosyal güvenlik hakları kapsamında, koruyucu düzenlemelerin olmaması, uzun süren dava süreçlerinde, sporcuların haklarına geç ulaşmasına neden olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Spor hukuku, spor hukuku uyumsuzlukları, iş hukuku, sosyal güvenlik hukuku, hizmet tespiti davası

**EXAMINATION OF LEGAL DISPUTES REGARDING THE SOCIAL SECURITY
RIGHTS OF PROFESSIONAL ATHLETES**

Abstract: The purpose of this research is to examine the dispute situations of professional athletes' social security rights according to labor and social security law within the scope of the Supreme Court decisions. Document review technique, one of the qualitative research methods, was used in the research. In the study, data obtained from the synergy jurisprudence program regarding labor and social security law between 1974 and 2024; Supreme Court decisions were examined. The Supreme Court decisions were classified according to subject, party to the case and decision result (rejection, approval, reversal, non-prosecution, etc.) and their frequencies and percentages were found. By associating the Supreme Court decisions with the relevant legislation, sample decisions suitable for each type of dispute were analyzed. In the Supreme Court decisions, the decisions were generally overturned in favor of the athletes. The Supreme Court, which is the highest decision-making authority, partially resolved the grievances of the athletes. As a result, it has been observed that professional football players resort to litigation more often and that arbitration and legislative regulations are insufficient. It has been determined that professional athletes playing basketball resort to litigation less than football players. Not including athletes within the scope of the Labor Law creates a gap for our country. The lack of protective regulations within the scope of athletes' social security rights causes athletes to access their rights late in long-lasting litigation processes.

Key Words: Sports law, sports law disputes, labor law, social security law, service determination case

*Sorumlu Yazar: Ali Çağrı Gücal, Dr. Öğr. Üyesi, E-mail: alicagri.gucal@nisantasi.edu.tr

GİRİŞ

Spor, kişilerin fiziksel ve ruhsal olarak zinde kalmalarını sağlamakla beraber, ülkemiz tarafından da desteklenmektedir. (Kartal, 2020). Sporun yaygınlaşması ile beraber spor hukuku kavramı ortaya çıkmıştır. Bir meslek haline dönüşen sporun hukuk düzeni içinde güvence altına alınması gerekmektedir (Vieweg, 2010). Sporcular, belli bir hedef doğrultusunda başarı sağlamak, rakipleriyle rekabet etmek ve gelir elde etmek için çalışmaktadırlar (Gülşen, 2013). Spor günümüze kadar gelişerek ve kendini yenileyerek gelmiştir. Günümüzde spor birçok ülke tarafından önemsenmektedir. Bosman davası, spor tarihinde bir dönüm noktası olmuştur. Ülkelerarası transferler yaygınlaşarak, spor evrensel hale gelmiştir.

Profesyonel sporcular ile kulüpler arasında, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu ile 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu hükümlerine uygun şekilde kurucu unsurları tamamlanarak akdedilen hizmet sözleşmeleri, sporcuların sosyal güvenlik sistemine dahil edilerek ilgili haklardan yararlanmalarını sağlamaktadır. İş ve sosyal güvenlik hukuku çerçevesinde, sporcular 5510 sayılı kanun uyarınca kulüp tarafından sigortalanmak zorundadır. Sporcular, İş Kanunu kapsamı dışında tutulmuşlardır. Bu durum sporcuların kıdem ve ihbar tazminatı almasını engellemektedir. Profesyonel sporcular için özel kanuni düzenleme yoktur. Çeşitli kanuni düzenlemeler, sporcuların sosyal güvenlik haklarını kısmen korumaktadır. Ancak bu kanuni düzenlemeler yetersiz kalmaktadır (Aydın ve Demirkaya, 2017).

Sosyal güvenlik ile sigorta benzer anlamda kullanılabilir, sigorta kavramında kişiler risk oranlarına göre belirli bir ücret ödemektedirler (Uyanık, 2001). Sporcuların yüksek ücretlere anlaşması, kulüplere ağır vergi yükü getirmektedir. Kulüpler açısından maddi külfet doğuran sigorta bedelleri, kulüpleri hukuka aykırı işlem yapmaya zorlamaktadır. Bu durum kulüplerin sigortalarını tam yatırmamasına veya geç yatırmasına sebep olmaktadır. Bunun sonucundan sporcular eksik yatırılan sigortaları için yargısal yollara başvurabilmektedir. Sporcular eksik veya geç yatırılan sigortaları için kulübün sözleşme şartlarına uymadığı gerekçesi ile haklı fesih yapmaktadır. Daha sonrasında sporcu hizmet tespiti davasını açarak eksik yatırılan sigorta primlerinin tespit edilmesini sağlamaktadır.

Literatür araştırmalarına bakıldığında, profesyonel sporcuların sosyal güvenlik hakları ile ilgili çalışmaların yetersiz ve sınırlı olması bu çalışmaya yön vermiştir. Ülkemizde sporcular için özel kanunların mevcut olmaması ve ihtisaslaşmış mahkemelerin bulunmaması sorun yaratmaktadır. Sporcuların sigortalanması ile ilgili düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Kulüpler için ağır vergi yükü doğuran bu durum hakkaniyet çerçevesinde olmalıdır. Kanun koyucu, sporcuları kanun kapsamına almayarak çeşitli kanunlara atıf yapmakla yetinmiştir. Bu durum karşısında sporcular mağdur olmakla birlikte başvurabilecek bir kanun yolu sorunu da yaratmaktadır. Avrupa da ise sporcular için sosyal güvenlik haklarına yönelik özel düzenlemeler mevcuttur. Profesyonel sporcular, sakatlanma riski nedeniyle özel korunmaya ihtiyaç duymaktadır. Fransa gibi bazı Avrupa Birliği (AB) ülkelerinde bu riskleri azaltmak adına katı antrenman süreleri belirlenmişken, benzer düzenlemelerin diğer ülkelerde olmaması sömürü ihtimalini artırmaktadır. Bu nedenle, Avrupa genelinde profesyonel sporcuların haklarını koruyacak uyumlu kuralların oluşturulması gerekmektedir. Öte yandan, kadın sporcular birçok ülkede erkek meslektaşlarına kıyasla daha düşük ücret almakta ve sınırlı kaynaklara erişmektedir. Özellikle İspanya'daki La Liga gibi liglerde bu eşitsizlikler belirgindir. Cinsiyete dayalı ayrımcılığın önlenmesi için kadın sporculara eşit ücret sağlayacak ortak düzenlemeler önem taşımaktadır. Bu hukuki yapı, sporcuların kariyerlerini sürdürülebilir biçimde devam ettirebilmeleri ve sosyal güvenlik haklarından etkin biçimde yararlanabilmeleri açısından kritik bir rol üstlenmektedir Bazı ülkelerde ulusal tahkim mahkemeleri uzun ve pahalı

süreçler doğururken, Almanya'daki uzman tahkim kurumları daha hızlı çözümler sunmaktadır. Bu bağlamda, AB düzeyinde tek bir tahkim organının kurulması, uyuşmazlıkların daha etkin ve adil bir şekilde çözülmesine katkı sağlayacaktır (Vojkovic, 2023; Yaroshenko ve ark., 2024).

Ülkemizde de mevcut düzenlemelerin olması gerekmektedir. Sporcuların dava yoluna gittiği takdirde, davaların uzun zaman alması ve mahkemelerin bu konuda yeterli bilgiye sahip olmaması onların mağdur olmalarına yol açmaktadır. Bu doğrultuda çalışmanın amacı, profesyonel sporcuların sosyal güvenlik haklarının, iş ve sosyal güvenlik hukukuna göre uyuşmazlık durumlarının Yargıtay kararları kapsamında incelenmesidir. Profesyonel sporcuların özlük hakları korunmalıdır. Çalışmamızda incelenen yüksek mahkeme kararlarında, profesyonel sporcuların lehine kararlar çıkmıştır.

Kuramsal Çerçeve

5510 Sayılı Kanun Çerçevesinde Profesyonel Sporcuların Sosyal Güvenlik Hakları

Sosyal güvenlik kavramı, bireylerin karşılaşabileceği belirli sosyal risklerin, özellikle gelir kaybına ve harcama artışına neden olabilecek hastalık, yaşlılık, işsizlik, sakatlık, ölüm gibi durumların ortaya çıkması hâlinde, toplumun tüm üyelerine ekonomik ve sosyal güvence sağlanmasını amaçlayan kamusal sistemleri ifade etmektedir. Sosyal güvenlik kavramı, bireylerin hastalık, yaşlılık, işsizlik, malullük ve ölüm gibi sosyal riskler karşısında korunmasını hedefleyen, kamusal sorumlulukla yürütülen bir güvence sistemidir. Bu sistemin etkin ve sürdürülebilir bir biçimde işlemesi, kurumsal bir yapının varlığına bağlıdır. Türkiye'de sosyal güvenlik uygulamaları, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu çerçevesinde yürütülmekte olup, bu alandaki idari ve mali süreçler Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) tarafından denetlenmekte ve koordine edilmektedir. Sosyal güvenlik sistemi, bireylerin karşılaşabilecekleri ekonomik ve sosyal risklere karşı koruyucu, önleyici ve telafi edici nitelikte işlev gören bütüncül bir kamusal yapı olarak, yalnızca bireylerin refah düzeyini güvence altına almayı değil, aynı zamanda toplumsal bütünlüğün sağlanması ve sosyal adaletin tesis edilmesini amaçlamaktadır. Türkiye'de sosyal güvenlik sistemi, başta 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu olmak üzere, ilgili mevzuat çerçevesinde oluşturulan yasal altyapı ve Sosyal Güvenlik Kurumu öncülüğündeki kurumsal yapılanma aracılığıyla, kamu otoritesinin sorumluluğu altında yürütülmektedir (Amcaoğlu ve Yetim, 2018).

Özel sigorta, bireylerin gelecekte karşılaşabilecekleri hayat, sağlık, mal, kaza, hastalık, seyahat gibi çeşitli risklere karşı, bir sigorta şirketi ile yapmış oldukları sözleşme çerçevesinde, belirli bir prim ödemesi karşılığında zararlarının giderilmesini veya tazminat ödenmesini sağlayan, özel hukuk hükümlerine tabi bir finansal güvence sistemidir. Özel sigorta sistemi, bireylerin karşı karşıya kalabilecekleri ekonomik risklere karşı mali güvence sağlamayı amaçlayan, sözleşmeye dayalı, prim esaslı ve gönüllülük ilkesine dayanan bir yapı olarak tanımlanmaktadır. Özel sigorta ilişkisinin işleyişi, sigorta ettiren birey veya kurum ile sigorta şirketi arasında akdedilen ve özel hukuk hükümlerine tabi olan bir sözleşme aracılığıyla kurulmaktadır. Bu sözleşmede tarafların hak ve yükümlülükleri, sunulan teminatın kapsamı, prim ödeme tutarları ve süreleri ile tazminatın hangi koşullarda ödeneceği gibi hususlar ayrıntılı şekilde düzenlenmektedir. Böylece özel sigorta, bireylerin ekonomik risklerini minimize etmelerine, gelir sürekliliğini sağlamalarına ve beklenmeyen durumlara karşı korunaklı hale gelmelerine olanak tanımaktadır (Topçuoğlu ve Öztürk, 2016).

Sporcuların sosyal güvenlik hakları, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu kapsamında devlet güvencesiyle zorunlu ve kapsamlı biçimde sağlanırken; özel sigorta, sporcunun bireysel tercihiyle edindiği, daha hızlı sağlık hizmeti ve belirli risklere karşı

ek koruma sunan isteğe bağlı bir güvencedir. Ülkemizde sporcuların özlük haklarını koruyucu, özel bir kanuni düzenleme yoktur. İş Kanunu madde 4 kapsamında, sporcular kapsam dışında tutulmuştur. Sporcular için federasyon düzenlemeleri yapılmıştır. Ancak bu düzenlemelerin yetersiz olması halinde Borçlar Kanunu'na atıf yapılmıştır. Bu nedenle sporcu ile kulüp arasında yapılan sözleşme, hizmet sözleşmesi olarak geçmektedir. Mevzuat düzenlemeleri uyarınca profesyonel sporcular sigortalı sayılmaktadır. Profesyonel sporcular kulüpleriyle sözleşme imzaladıktan sonra, başka bir kulübe gitmek istemeleri halinde, sporcu belirli bir dönem için kiralık olarak başka bir kulübe gidebilmektedir. Bu durumda hukuk sistemimiz profesyonel sporcular için geçici iş ilişkisi hükümlerinin uygulanabileceği öngörülmüştür (Tuncay ve Ekmekçi, 2016). 5510 sayılı kanuni düzenleme çerçevesinde sporcunun iş akdinin başlaması ile sigorta hakkı doğmaktadır. Sigortalılığın sona ermesi ise sporcunun hizmet akdinin sona erdiği tarihten itibaren sona ermektedir. Kanuni düzenlemeler uyarınca, profesyonel sporcular bütün sigorta düzenlemelerinden ve işsizlik sigortasından yararlanabilmektedir (Baştürk, 2007).

Profesyonel Sporcuların Sosyal Güvenlik Hakları Çerçevesinde Yaşadığı Sorunlar

Ülkemizde iş ve sosyal güvenlik hukuku çerçevesinde özellikle futbol branşında ciddi hukuka aykırılıklar vardır. Sosyal Güvenlik Kurumunun, 2013'te kulüplere gönderdiği dilekçede, kulüplerin hukuki sorumluluklarından bahsetmiştir. Kulüpler, sporcuların sigortalarını hukuka uygun bir şekilde yatırmamaktadır. Profesyonel sporcular için haksızlık yaratan bu durum uzun süredir giderilememiştir. Bu konuda federasyonların ayrıntılı düzenleme yapması gerekmektedir. Sporcular için özel kanunların olması, kulüpler için caydırıcı olacaktır. Sosyal Güvenlik Kurumu'nun uyarıları ve önlemleri yetersiz kalmaktadır. Sporcu sözleşmelerine, sosyal güvenlik haklarını koruyucu maddelerin zorunlu olarak eklenmesi gerekmektedir (Ayдын ve Demirkaya, 2017).

Profesyonel sporcuların prime esas kazançları ile bunlara karşılık gelen sigorta primleri, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 80. maddesi uyarınca belirlenmekte olup, bu kapsamda profesyonel spor kulüpleri, bünyelerinde yer alan sporcuları Sosyal Güvenlik Kurumu'na sigortalı olarak bildirmekle yükümlüdür. Sporculara ödenen ücretlerin aylık prime esas kazanç üzerinden eksik bildirilmesi durumunda, Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından gerçekleştirilen denetimlerde bu durumun tespiti hâlinde, ilgili kulüpler idari para cezasıyla karşı karşıya kalmaktadır. Sigortalı işe giriş bildirgesi yapılmayan ya da ücretleri gerçeğe aykırı şekilde düşük gösterilen sporcular, söz konusu ihlalleri Alo 170 hattı aracılığıyla veya doğrudan Sosyal Güvenlik Kurumu'na bildirerek şikâyet hakkını kullanabilmektedirler. Ayrıca, sigortasız olarak çalıştırılan profesyonel sporcular, işten ayrıldıkları yılın sonundan itibaren beş yıl içinde hizmet tespiti davası açma hakkına sahip olup, mahkeme tarafından taleplerinin kabul edilmesi durumunda sigortalılıkları geçmişe dönük olarak tescil edilmekte; aynı zamanda ilgili kulüp hakkında idari yaptırım uygulanmaktadır (Öztuna, 2015).

Profesyonel Sporcuların Sosyal Güvenlik Hakları Çerçevesinde Başvuracağı Hukuki Yollar

Sporcuların işe başlamasıyla sigortası başlamak zorundadır. Kulüpler, sporcuların sosyal güvenlik haklarını hukuka uygun şekilde korumamaktadır. Sporcuların sigorta primleri, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu uyarınca, brüt ücret üzerinden yatırılması gerekmektedir. Kulüpler, Sosyal Güvenlik Kurumuna sporcuların sigorta primlerini eksik bildirmektedir. Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından, kulüplerin yapmış olduğu hukuka aykırılık durumu kendiliğinden tespit edilebilmektedir (Yılmaz, 2016). Sosyal Güvenlik Kurumu denetim yaparak eksik yatırılan primleri re'sen tespit edebilmektedir. Sporcuların

hizmet tespiti davası açmasıyla, sosyal güvenlik haklarını geriye dönük olarak kazanabilmektedir. Sosyal güvenlik haklarında mahrum kalan sporcular, bu durumu sonradan öğrenseler bile dava yoluna gidebilmektedirler. Sporcular mevzuat düzenlemeleri çerçevesinde, İş Mahkemelerinde hizmet tespit davası açabilmektedirler. Kulüpler tarafından eksik veya hiç yatırılmayan sigorta primleri, dava yoluyla geriye dönük olarak sporcuya verilmektedir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Çalışmada nitel araştırma yaklaşımlarından, doküman incelemesi tekniği uygulanmıştır. Doküman incelemesi, yazılı belgelerin ayrıntılı bir şekilde incelenmesini ve sistematik olarak analiz edilmesini sağlayan bir nitel araştırma yöntemidir (Kıral, 2020). Çalışmamızda profesyonel sporcuların sosyal güvenlik hakları, Yargıtay kararları kapsamında sistematik olarak ve sınıflandırılarak incelenmiştir.

Araştırma Grubu

Araştırma grubunda profesyonel sporcuların dokümanları incelenmiştir. Toplamda 3 tane basketbol, 6 tane futbol ve 1 tane profesyonel sporcu (ilgili programda branş belirtilmemiştir) ile ilgili, toplam 10 tane Yargıtay kararı olduğu tespit edilmiş ve çalışmaya dahil edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

1974-2024 yılları arası; profesyonel sporcular ile ilgili Yargıtay kararları, ilgili kurumların web sayfalarında yer alan emsal kararlar taranarak elde edilmiştir.

Verilerin Toplanması

Çalışmaya başlamadan önce İstanbul Nişantaşı Üniversitesi Rektörlüğü Etik Kurulu Başkanlığından etik izin alınmıştır (Dosya evrak no: 20240822-36, 22/08/2024). Ayrıca, araştırmada kullanılan Yargıtay kararlarını kullanmak için, sinerji içtihat programından izin alınmıştır. Sinerji içtihat programı, mevzuat, yargı kararları (içtihatlar), hukuki dokümanlar ve akademik kaynaklara ulaşmayı sağlayan bir hukuk bilgi sistemidir. Etik kurul ve program kullanım izinleri alındıktan sonra gönüllülük ve gizlilik esası çerçevesinde doküman incelemesi yapılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada İş ve Sosyal Güvenlik Hukukuna ilişkin mevzuat düzenlemeleri hukuki uyuşmazlıklar kapsamında değerlendirilmiş, konuya ilişkin Yargıtay kararları, son elli yıllık süreçte sistematik bir biçimde arşivlenmeye başlanmış; bu doğrultuda çalışmada ilgili uyuşmazlık kararlarının tamamı analiz edilmiştir. Ayrıca, profesyonel sporculara ilişkin uyuşmazlıklar, 1974-2024 yıllarındaki Yargıtay kararları: konu, taraf, uyuşmazlık nedeni ve sonuç olarak kategorileştirilmiş ve sayısal biçimde bölümlere ayrılmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde profesyonel sporcular ile ilgili Yargıtay'ın vermiş olduğu kararlar, davanın konusu, taraflar, uyuşmazlık nedeni ve sonuç kısımları “doküman incelemesi yöntemi” sonucunda ortaya çıkan veriler ve tablolar halinde sunulmuştur.

Araştırmada Profesyonel Sporcular ile İlgili Yargıtay'ın 1974-2024 yılları arasında verdiği 10 karar davanın konusu, taraflar, uyuşmazlık nedeni ve sonuçlara göre sınıflanarak incelenmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Profesyonel sporcular ile ilgili Yargıtay kararlarının dağılımı

Yıl	Karar Sayısı
1974	1
2002	1
2010	1
2011	1
2014	1
2017	1
2023	3
2024	1
Toplam	10

Tablo 1’de yıllar içerisinde değişen ve Yargıtay tarafından toplam 10 tane karar olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2. Profesyonel sporcular ile ilgili Yargıtay tarafından karar verilen dosyaların dava konusuna göre dağılımı

Branşlar	Dava Konusu	Karar Sayısı	1974	2002	2010	2011	2014	2017	2023	2024	Yüzde (%)
Futbol	Hizmet Tespiti	6	1	1	1	1	-	1	1	-	100
Basketbol	Hizmet Tespiti	3	-	-	-	-	1	-	1	1	100
Profesyonel Sporcu	Hizmet Tespiti	1	-	-	-	-	-	-	1	-	100

Tablo 2’de futbol, basketbol ve profesyonel sporcunun hukuki uyumsuzluk yaşadığı konuların hizmet tespiti davası niteliğinde olduğu tespit edilmiştir. Yargıtay kararları incelendiğinde hukuki uyumsuzluklar sonucu dava konusunun tamamı hizmet tespiti davası olduğu sonucuna varılmıştır.

Tablo 3. Futbol, basketbol ve profesyonel sporcularla ilgili Yargıtay tarafından karar verilen dosyaların karar sonucuna göre dağılımı

Branşlar	Karar Sonucu	Karar Sayısı	1974	2002	2010	2011	2014	2017	2023	2024	Yüzde (%)
Futbol Oynayan Profesyonel Sporcular	Red	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Onama	1	-	-	-	-	-	-	1	-	16,5
	Bozma	5	1	1	1	1	-	1	-	-	83,5
	Takipsizlik	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Toplam	6	1	1	1	1	-	1	1	-	100
Basketbol Oynayan Profesyonel Sporcular	Red	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Onama	2	-	-	-	-	-	-	1	1	66,5
	Bozma	1	-	-	-	-	1	-	-	-	33,5
	Takipsizlik	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Toplam	3	-	-	-	-	1	-	1	1	100

Tablo 3 (Devamı). Futbol, basketbol ve profesyonel sporcularla ilgili Yargıtay tarafından karar verilen dosyaların karar sonucuna göre dağılımı

Branşlar	Karar Sonucu	Karar Sayısı	1974	2002	2010	2011	2014	2017	2023	2024	Yüzde (%)
Profesyonel Sporcu	Red	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Onama	1	-	-	-	-	-	-	1	-	100
	Bozma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Takipsizlik	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Toplam	1	-	-	-	-	-	-	1	-	100

Red: Başvurunun şekli veya usuli nedenlerle geçersizliği, **Onama:** Kararın hukuka uygun bulunması, **Bozma:** Kararın hukuka aykırı bulunması, **Takipsizlik:** Dava açılmasına gerek olmadığına ilişkin karar

Tablo 3’de sporcuların yaşadığı hukuki uyuşmazlıklar sonucu verilen kararlarda; futbol oynayan profesyonel sporcular, basketbol oynayan profesyonel sporcular ve profesyonel sporcu ile ilgili kararların sonucunda, ağırlıklı olarak sporcular lehine bozma kararı verildiği tespit edilmiştir. Onama kararı bozmaya göre daha az niteliktedir. Görüleceği üzere en üst karar merci olan Yargıtay tarafından sporcuların lehine olarak kararlar bozulmuştur.

Tablo 4. Futbol ve basketbol oynayan profesyonel sporcular ile profesyonel sporcunun yaşadığı hukuki uyuşmazlıklara ilişkin Yargıtay kararları

Karar	Yargıtay 10. Hukuk Dairesi	Dava Konusu	Taraflar	Uyuşmazlık Nedeni	Sonuç
1	1974/199 E. 1974/1274 K. 24-01-1974 K.T.	Hizmet tespiti davası	Davacı sporcu ve davalı kulüp	“...Futbolu meslek edinmiş kimseler sigortalı sayılır. Futbolcu ile kulüp arasındaki sözleşme ilişkisi hizmet aktine dayanır. Zaman ve bağımlılık unsurları hizmet aktinin ayırıcı özellikleridir. Hizmet aktinin varlığı için...”	Sporcu lehine bozulma kararı verilmiştir.
2	2002/9790 E. 2002/10380 K. 31-12-2002 K.T.	Hizmet tespiti davası	Davacı sporcu ve davalı kulüptür	“...Profesyonel sporcu sıfatıyla, davacı ile davalı spor kulüpleri arasında yapılan sözleşmelere dayalı bulunan, profesyonel sportif faaliyetler cümlesinden olarak ...313 ve devamındaki maddelerde düzenlenen "Hizmet akdi" kapsamında bulunduğu...”	Sporcu lehine bozulma kararı verilmiştir
3	2009/9608 E. 2010/16901 K. 20-12-2010 K.T.	Hizmet tespiti davası	Davacı sporcu ve davalı kulüptür	“... Dava, davacının davalı ... Kulübünde 15.08.1992-31.05.1994, 20.07.1994-31.05.1995 tarihleri arasında 3 yıl aralıksız futbolcu olarak çalıştığının tespiti ...”	Sporcu lehine bozulma kararı verilmiştir.
4	2010/3287 E. 2011/13592 K. 11-10-2011 K.T.	Hizmet tespiti davası	Davacı sporcu ve davalı kulüptür	“...Davacı, davalılardan işverene ait Spor Kulübü'nde, 11.10.1995, 31.12.1995, 01.05.1996, 31.05.1996, 10.06.1996, 14.07.1996 ve 09.10.1996, 31.05.1997 tarihleri arasında hizmet sözleşmesine dayalı profesyonel futbolcu olarak çalıştığının tespitini istemiş; Mahkemece, davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir...”	Sporcu lehine bozulma kararı verilmiştir

Tablo 4 (Devamı). Futbol ve basketbol oynayan profesyonel sporcular ile profesyonel sporcunun yaşadığı hukuki uyuşmazlıklara ilişkin Yargıtay kararları

Karar	Yargıtay 10. Hukuk Dairesi	Dava Konusu	Taraflar	Uyuşmazlık Nedeni	Sonuç
5	2014/450 E. 2014/7914 K. 07-04-2014 K.T.	Hizmet tespiti davası	Davacı sporcu ve davalı kulüptür	“... Davacı, davalı işverenin yanında 24.08.1992-20.07.1994 ...Dosyanın tetkikinde, davalı işyeri tarafında, davacı adına düzenlenmiş 24.08.1992 tarihli işe giriş bildirgesinin mevcut olduğu, Türkiye Basketbol Ligleri Direktörlüğü'nün cevabi yazısına göre de, davacının 1992-1993 sezonunda oyuncu kadrosunda yer aldığı belirtiltiği anlaşılmıştır...”	Sporcu aleyhine bozulma kararı verilmiştir
6	2016/15467 E. 2017/6028 K. 25-09-2017 K.T.	Hizmet tespiti davası	Davacı sporcu ve davalı kulüptür	“... Ben 1995 ve 2000 yılları arasında Belediyesinde futbol oyuncusu olarak oynadım, amatör sporcu olduğum için sigortam yapılmadı, davacıyı tanırım,...”	Sporcu lehine bozulma kararı verilmiştir
7	2023/1009 E. 2023/1537 K. 22-02-2023 K.T.	Hizmet tespiti davası	Davacı sporcu ve davalı kulüptür	“... Davacı vekili dava dilekçesinde; 2008 ile 2011 yılları arası kesintisiz çalışmasına rağmen, sigorta başlangıcının 2010/8 inci ayı yapıldığını belirterek, eksik sürelerin tespiti ile aylığının 7500 net ücret olduğunu belirterek sigorta primine esas kazancın tespitini talep etmiştir. İl ...davacı adına 08.08.2010 ile 30.06.2011 tarihleri arasında ... Basketbol Kulübü tarafından verilmiş hizmet bildirimi olduğunu belirterek; davanın reddini istemiştir...”	Sporcu lehine onama kararı verilmiştir.
8	2023/1155 E. 2023/1620 K. 23-02-2023 K.T.	Hizmet tespiti davası	Davacı sporcu ve davalı kulüptür	“... Davacı vekili, davalı ... kulübünde profesyonel sporcu olarak 0.11.2009-30.06.2010, 01.08.2010- 30.06.2011 arasında çalıştığını, ancak bildirilmediğini, hizmetlerin ve prime esas kazancın tespitini talep ve dava etmiştir...”	Sporcu lehine onama kararı verilmiştir.
9	2023/9688 E. 2023/9863 K. 18-10-2023 K.T.	Hizmet tespiti davası	Davacı sporcu ve davalı kulüptür	“... 26.04.2021 tarih 2021/27-7528 sayılı yazısında ...'un 13.07.1992 ve 03.11.1995 tarihleri arası profesyonel futbolcu olarak çalıştığı ancak bu kişinin sigortalı olarak Kuruma bildirilmediğini, Kurumun 11.05.2021 tarih E.81832282 sayılı yazısı ile işverenden ...'un 13.07.1992 ve 03.11.1995 tarihleri arası hizmetleri için aylık prim hizmet belgelerinin...”	Sporcu lehine onama kararı verilmiştir.
10	2023/14217 E. 2024/891 K. 07-02-2024 K.T.	Hizmet tespiti davası	Davacı sporcu ve davalı kulüptür	“...Davacı vekili dava dilekçesinde; davacının, ... Kulübünde 3 sezon olmak üzere 08.08.2011 ile 30.06.2012 ve 10.08.2012 ile 30.06.2013 ve yine 30.07.2013 ile 30.06.2014 tarihleri arasında tam zamanlı olarak profesyonel sporcu tip sözleşmeleri ile basketbol oyuncusu olarak çalıştığını, davalı Kulüp tarafından bildirimlerinin yapılmadığını...”	Sporcu lehine onama kararı verilmiştir.

Tablo 4'te gösterilen kararlarda davacı kelimesi hak kaybı sonucu davayı açan kişi, davalı kelimesi ise haksız olarak itham edilen kulüp/belediye/federasyon vs. dir. Yargıtay, hukuk sistemimizde olağan kanun yollarının son itiraz merciidir ve yüksek bir mahkemedir. Yani Yargıtay'ın vermiş olduğu kararlar kesindir. Başka bir itiraz yolu yoktur. O yüzden kesinleşmesi itibarıyla hak doğar ve yerine getirilmesi gerekmektedir.

Futbol oynayan profesyonel sporcuların 1974-2024 yılları arasında incelenen 6 tane Yargıtay kararı neticesinde dava konusu olarak; %100 hizmet tespiti davasına ilişkin olduğu saptanmıştır. Futbol oynayan profesyonel sporcuların 1974-2024 yılları arasında incelenen 6 tane Yargıtay kararı neticesinde karar sonucu olarak; %83,5 bozma, %16,5 onama kararı verildiği görülmüştür. Basketbol oynayan profesyonel sporcuların 1974-2024 yılları arasında incelenen 3 tane Yargıtay kararı neticesinde dava konusu olarak; %100 hizmet tespiti davasına ilişkin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Basketbol oynayan profesyonel sporcuların 1974-2024 yılları arasında incelenen 3 tane Yargıtay kararı neticesinde karar sonucu olarak; %66,5 onama, %33,5 bozma kararı verilmiştir. Profesyonel sporcuların 1974-2024 yılları arasında incelenen 1 tane Yargıtay kararı neticesinde dava konusu olarak; %100 hizmet tespiti davasına ilişkin olduğu tespit edilmiştir. Profesyonel sporcuların 1974-2024 yılları arasında incelenen 1 tane Yargıtay kararı neticesinde karar sonucu olarak; %100 onama kararı verilmiştir. Yargıtay, yerel mahkeme kararını hukuka ve usule uygun bulduğu durumlarda kararı onayarak kesinleştirir; buna karşılık, maddi veya usule ilişkin hukuka aykırılıkların tespiti hâlinde kararı bozar ve dosyanın yeniden incelenmesi amacıyla ilk derece mahkemesine gönderir. Bunun yanı sıra, temyiz başvurusunun süresinde yapılmaması, hukuki yarar yokluğu veya açıkça dayanaksız olması gibi usuli sebeplerin varlığı hâlinde, başvuruyu esas incelemeye geçmeden reddeder. Takipsizlik ise dava açılmasına gerek olmadığı yönünde verilen karardır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu bölümde sporcuların yaşadığı uyuşmazlıkların genel prensiplerini, futbol oynayan profesyonel sporcular, basketbol oynayan profesyonel sporcular ve profesyonel sporcu ile ilgili yaşanan hukuki uyuşmazlıklar sonucu; sporcuların yaşadığı mağduriyetler Yargıtay'ın vermiş olduğu kararlar ışığında ele alınarak tartışılacaktır. Yargıtay'ın vermiş olduğu kararlar kesinlik niteliği taşıdığı için başka bir olağan itiraz yolu yoktur. Bu sebeple son itiraz mercii olan Yargıtay kararları inceleme konusu olmuştur. Ülkemizde sporcular için özel kanunların olmaması birçok anlamda sorun yaratmaktadır. En başta davaların uzun sürmesi sporcuların büyük kayıplar yaşamasına sebep olmaktadır. Ayrıca kanun koyucunun sporcuları İş Kanunu kapsamına almaması, literatür araştırmaları tarafından da hatalı görülmektedir. Bu konuda Küçükgüngör (1998), tarafından yapılan çalışmalar destekleyici niteliktedir.

Yurtdışı araştırmalarında sporcuların sosyal güvenlik hakları kapsamında, sözleşmede özel madde olması gerektiğinden bahsetmiştir. Zarar gören tarafın ekonomik çıkarlarının etkili bir şekilde korunması, sporcuların kaza sonuçlarına karşı sigortalanmasına ilişkin sözleşme ile mümkün kılınmıştır. Zarar gören tarafından, sigortanın vadesi geldiğinde ödenmesi için talep hakkı doğurmaktadır. Profesyonel sporcular ciddi sakatlanma riski altındadır. Sporcuların sağlığını etkileyen ve meydana gelen risklere karşı sosyal güvenlik hakkı önemli olmaktadır. Sporcuların sigortalanması yasal bir çerçeve de düzenlenmelidir. Sporcuların yaşamış olduğu sakatlanmalara karşı sigortalanarak ve sözleşmeye ek madde olarak yazılarak yasal çerçeveye oturtulmalıdır (Vojkovic, 2023).

Sporcuların tam anlamıyla nasıl bir sözleşme yapacağı büyük bir sorundur. 4857 sayılı İş Kanunu ile 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda sporcu sözleşmelerine özgülenmiş doğrudan bir düzenleme bulunmamakla birlikte, bu sözleşmeler hizmet sözleşmesi niteliği taşıdığından genel hükümlere kıyasen tabi tutulmaktadır. Federasyon düzenlemeleri de eksik kalmaktadır. Kendine özgü sözleşme niteliği taşıyan sporcu sözleşmeleri, kulüpler ve sporcular için işleri zorlaştırmaktadır. Sporcular İş Kanunu kapsamı dışında tutulmuş, ancak İş Mahkemeleri Kanunu çerçevesinde de uyuşmazlıkların İş Mahkemelerinde çözüme kavuşacağı kanunda geçmektedir. Kanun koyucu eksik olarak değerlendirme yapmıştır. Literatür araştırmaları da,

mevcut çalışmamızı destekleyici nitelikte olmakla beraber, sporcular için özel kanunlaşma olmaması eleştirilmektedir. Ayrıca Borçlar Kanunu'nda sadece futbolcu sözleşmeleri için yazılılık şartının geçerlilik şartı olması, diğer branşlara yapılan ayrımcılığı ve bu konudaki eksikliği göstermektedir. Küçükgüngör (1998) tarafından da bu konuda destekleyici nitelikte çalışmalar yapılmıştır.

Profesyonel sporcuların sosyal güvenlik haklarına ilişkin doğrudan ve kapsayıcı bir yasal düzenlemenin bulunmaması, uygulamada ciddi belirsizliklere ve hak kayıplarına yol açmaktadır. Mevcut federasyon talimatları ve idari düzenlemeler, sosyal güvenlik alanındaki ihtiyaçlara cevap vermekte yetersiz kalmakta; bu durum, sporcuların sosyal güvenceden etkin biçimde yararlanmasını engellemektedir. Yurtdışı çalışmalara baktığımızda, profesyonel sporcuları koruyucu maddelerin olduğu ve sözleşmeyle sigortalılık durumlarının koruma altına alındığı gözükmemektedir. Bu konuda Vojkovic (2023) tarafından destekleyici nitelikte çalışmalar mevcuttur. Profesyonel sporcular bakımından sosyal güvenlik hakları önemli bir konudur. Sporcuların sakatlanma riski ve belli yaşlara kadar spor yapabilmesi nedeniyle sigortalılıkları sosyal güvence altında olmalıdır. Kulüpler için de ağır vergi yükü doğuran bu durum tarafların mağduriyetine sebep olmaktadır. Sigortalarda yaşanan hukuka aykırılık sorunu en çok profesyonel futbolda görülmektedir. Mevzuat düzenlemeleri yetersiz kalmaktadır. Bu durum sporcuların sosyal güvenlik haklarının zedelenmesine yol açmaktadır. Sporcular mağduriyetlerini gidermek için İş Mahkemelerinde hizmet tespiti davası açma yoluna gitmektedir.

Sporcular, hizmet tespiti davası açmadan önce zorunlu arabulucuya başvurmak zorunda değildir. Hizmet tespit davasında davayı açan sporcu davacı konumunda, haksız olan karşı taraf yani davalı genellikle kulüp olmaktadır. Davacı sporcu dava sürecinde her türlü somut delili, ispat açısından sunabilmektedir. Dava süreci sonunda yerel mahkeme sporcunun geriye dönük olarak sosyal güvenlik haklarını gidermektedir. Bazı durumlarda 5 yıllık zamanaşımı süresi olmaktadır. Ancak profesyonel sporcunun, Sosyal Güvenlik Kurumu bildirimini var olmasına rağmen sigorta primleri eksik bildirilmiş ise hizmet tespiti davası için herhangi bir zamanaşımı süresi olmayacaktır. Sporcular Sosyal Güvenlik Kurumuna başvurarak, mahkeme kararında geçen haklarının yerine getirilmesini sağlayabilmektedir. Sporcular mağduriyet yaşadıkları kulüplere ayrı ayrı dava açmak zorundadırlar. Tek bir dilekçede birden fazla kulübü davalı olarak gösteremezler. Bu yönde verilen emsal kararlar mevcuttur. Sosyal Güvenlik Kurumu, kulüpler tarafından yaratılan hukuka aykırılık durumları için yaptırımlar ve çalışmalar yapmaktadır.

ÖNERİLER

Çalışmamızın gelecekte yapılacak araştırmalara bazı önerileri vardır. Öncelikle profesyonel sporcuların ve kulüplerin bu konuda mağduriyet yaşamaması için sporcu sözleşmelerinin bir avukat tarafından yapılması zorunlu kılınarak tarafların daha güvenli ve güvenceli şekilde ilerlemesi sağlanabilir. Profesyonel sporcular için özel kanunlaşma yapılabilir. Bu kanun çerçevesinde sosyal güvenlik hakları revize edilerek mağduriyet yaşamaları engellenebilir. Ayrıca kulüpler için de özel düzenlemelerin olması gerekmektedir. Profesyonel sporcuların yüksek ücretlere sözleşme yapması kulüplere ağır vergi yükü getirmektedir. Bu durum için tavan bir vergilendirme bedeli belirlenerek hem kulüplerin hem de sporcuların mağdur olması engellenebilir. Hem profesyonel sporcuları koruyucu hem de kulüpleri koruyucu federasyon düzenlemeleri gerekmektedir. Sosyal Güvenlik Kurumu ile işbirliği yapılarak vergi konusunda bilgilendirme şart koşulabilir. Federasyon düzenlemeleri ve denetimleri artırılmalıdır. Gerekirse hukuki ve cezai yaptırımlar koyularak, kulüpler için caydırıcı olmaları sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

- Amcaoğlu, D., & Yetim, A. A. (2018). Sporcuların sosyal güvenlik bilgi düzeylerinin incelenmesi. *İÜ Spor Bilimleri Dergisi*, 8(1), 1303-1414.
- Aydın, U., & Demirkaya, S. (2017). Profesyonel futbolcular bakımından hizmet tespiti davaları. *Karatahta İş Yazıları Dergisi*, 8, 35-52.
- Baştürk, F. (2007). *İş hukukunda profesyonel futbolcu*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Gülşen, R. (2013). *Spor hukuku*. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Kartal, P. M. (2020). Bir hak olarak spor faaliyeti. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 26, 537-570.
- Kıral, B. (2020). Nitel bir veri analizi yöntemi olarak doküman analizi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15, 170-189.
- Küçükgüngör, E. (1998). Türk hukukunda sporcuların hukuki durumu. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2, 1-2.
- Öztuna, B. (2015). Social security of Turkish athletes. *International Journal of Science Culture and Sport*, 3, 802-808. doi:10.14486/IJSCS349
- Topçuoğlu, M., & Öztürk, M. (2016). Özel sigorta girişiminin sosyal güvenlik sistemi açısından önemi. *Süleyman Demirel University Visionary Journal*, 1(1), 1-16.
- Tuncay, C., & Ekmekçi, Ö. (2016). *Sosyal güvenlik hukuku dersleri*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Türkiye Cumhuriyeti. (1982). Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (Resmî Gazete No: 17863).
- Türkiye Cumhuriyeti. (1983). Yargıtay Kanunu (Resmî Gazete No: 17953).
- Türkiye Cumhuriyeti. (2003). İş Kanunu (Resmî Gazete No: 25134).
- Türkiye Cumhuriyeti. (2011). Türk Borçlar Kanunu (Resmî Gazete No: 27836).
- Türkiye Cumhuriyeti. (2016). Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu (Resmî Gazete No: 26200).
- Türkiye Cumhuriyeti. (2017). İş Mahkemeleri Kanunu (Resmî Gazete No: 30221).
- Uyanık, A. (2001). *Denetim, muhasebe ve vergilendirme*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Vieweg, K. (2010). Spor hukuku'nun büyüü. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1(1), 1-39.
- Vojković, H. (2023). Osigurljivi interes, rizik i osigurani slučaj kao elementi ugovora o osiguranju sportaša od posljedica nesretnoga slučaja (nezgode) [Insurable interest, risk, and the insured event as fundamental elements of athlete insurance contracts covering the consequences of accidental injuries]. *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, 44(3), 723–737. doi.org/10.30925/zpfsr.44.3.7
- Yaroshenko, O. M., Nesterovych, O. S., Shekhovtsov, V. V., Duma, O. O., & Yegorov, P. Y. (2024). Harmonization of labor rights of athletes in the EU: challenges and prospects in the context of integration of national legislation. *European Politics and Society*, 1-15. doi.org/10.1080/23745118.2024.2441171
- Yılmaz, H. (2016). Yargıtay kararları ışığında sigortalı hizmetlerin tespiti davalarında süre. *Çimento İşveren Dergisi*, 30(2), 10-23.